Ч. 170 (12.536). Львів, неділя 3. серпня 1930. Поштова оплата заплачено рихалтом. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Годовний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Пресова нагінка.

Львів, 1. серпня 1930.

Напад на почтовий віз під Бібркою дав усій польській пресі добру нагоду до нагінки на українські школи, в яких, мовляв, виховується кандидатів до нападів, зокремаж на українські спортові установи, та й взагалі на все українське національне життя, що пливе зорґанізовано в культурних, господарських, суспільних, гуманітарних і політичних установах. Читаючи статті польської, львівської преси подибуєм подекуди і недвозначні заклики до „реванжу". Ось орган львівських ендеків „Львовскі Курер Поранни" (ч. 226) пише дослівно:

„Отже не „Кісіля" нам треба у тій хвилі — в тій ситуації „Ярема Вишневецький" мусить тріюмфувати"... „Польська кресова суспільність, що в рр. 1918 і 1919 зложила доказ, що сильною рукою потрафить здусити всякі зародки бунту, терпеливо чекає, слухає і дивиться. Але перебирається мірка, терпеливість на вичерпанні. Якщо покликані до цього чинники не зарадять — то суспільність може почати ділати сама. Це не погроза, але пересторога. У своїй власній державі мусимо ми, поляки, мати запевнений спокій усюди, толерувати вбивств, рабунків, підпалів, не будемо, і маємо цього всього досить. А відповідь польська на вчинки українських бандитів — **може бути дуже болюча.** Нехай не мусимо приходити до переконання, що **тільки засіб негайного реванжу може навчити розгуканих і роззухвалених українських молойців розваги та опамятає їх у їхньому злочинному шалі**".

Так ставлять справу львівські ендеки. А ось послухайте як підходить до оцінки події під Бібркою бувший ендецький, а тепер збебізований орган, львівське „Слово Польске". У числі з тієїж дати (2. серпня) читаємо у передовій статті п. н. „Скиньмо рукавиці":

„У низці місцевостей польська влада розвязала „Пласт". Вбийник поліцая під Бібркою є теж пластуном. Є це хіба **вистарчаюча підстава до цілковитого зліквідування тієї орґанізації... Луги** теж у богатьох місцевостях розвязані — **належалоб розвязати всі...** Так само шкідлива й нездорова атмосфера панує **в руских ґімназіях.** Ці середовища є податним і вдячним ґрунтом для найгіршої та найнікчемнішої пропаганди, що затроює душі дітей. **...Затроені керниці втратили би в великій мірі свою силу, якби руска молодь вчащала до середніх шкіл разом з польською молодю.** Врешті треба з притиском підкреслити, **що українські господарські й освітні установи є теж експозитурами політичних сепаратистичних впливів...** Господарські потреби руского населення повинні бути **заспокоювані при допомозі аполітичних орґанізацій, що мають загально-державний характер**".

Мова наведених слів дуже пропечиста. Вона ясна й недвозначна. Всі українські установи і школи треба знищити, бо вони є „експозитурами політичних сепаратистичних впливів". Коли вже так ставити справу, то краще не обмежуватися до півзасобів, але взагалі знищити всю українську суспільність. Це природно випливалоб з заложення й льоґіки і „Львовск-ого Курер-а Поранн-ого" і „Слов-а Польск-ого". А ось „ліберальна" львівська „Ґазета Поранна", що все дуже піклується моральністю українського громадянства, принесла в числі з 2. серпня передову статтю п. н. „Шлях розбою", а в ній вичитуємо таке закінчення, отже й висновок:

„Ми самі не є і ніколи не були приклонниками „гострого курсу", але мусимо вимагати одностайного курсу, а передовсім мусимо пригадати, що напад під Бібркою сильно потряс польською суспільністю, яка **має досить цілої забави.** І вичікує від влади радикальних заряджень. **Бо направду перебралася мірка терпеливости**".

Чи не найпочитніший серед польської „кресової" суспільности краківський „Ілюстровани Курер Цодзенни" (ч. з дати 2. серпня) ставить справу так:

„Ми переконані, що зарадити тій пошести може тільки щоденне впоювання в голови руского населення пересвідчення, що **польська держава є сильна, а наша влада не є якимсь епізодом, але трівким і справедливим вироком історії.** Якщо в масах руского населення буде зростати свідомість сили польської держави, що бажає добра для всіх громадян, але зможе кожне марево бунту здусити в зародку — то бандитські виступи УВО втратять до решти психічне опертя місцевої людности, а бойовик УВО не покажеться вже на селі, оповідаючи селянам смалені дуби і підюджуючи їх до ненависти, бо стрінеться зі здоровою реакцією населення, яке віддасть його в руки влади. Тільки така мужеська і консеквентна політика, якій мусить товаришити систематична і дуже напружена підтримка польського елементу на сході може уздоровити відносини, що великим голосом кличуть за правдою".

Все те писане під безпосереднім вражінням нападу на почтовий віз під Бібркою, але саме тому, воно є тим щиріше і тим безпосередніше. У наведених цитатах вичитуємо цілу програму національної політики, зокремаж програму польської політики супроти українців. На перший погляд видавалось би, що в поодиноких „рецептах" є деякі ріжниці, але коли все як слід розшифрувати і в тих, що здержливіші в уживанні кріпких слів та в киданні погроз і в тих, що безпосередньо кидають громами погроз, то муситься прийти до пересвідчення, що в усіх них вибивається на чоло старе, старезне катонівське гасло: **„ceterum censeo, Carthaginem esse delendam".**

Бож подія під Бібркою, за яку не може відповідати ніяка істнуюча українська установа, ніяка політична партія, подія, яка є ділом анонімової конспіративної орґанізації, послужила польській публіцистиці тільки доброю нагодою на те, щоби інтензивніше та консеквентніше зактуалізувати це старе катонівське гасло у відношенні до українського народу.

„Індустріялізація" і „колєктивізація".*)

(Уваги з приводу української „пятилітки".)

I.

Завдання „пятилітки" взагалі окреслює п. В. Введенський в „Основах української пятилітки" так: „Це є перебудова народнього господарства, як суспільних взаємин (скасування приватно-власницької монополії на засоби виробу, повне усунення наємности праці й експльоатації людини людиною), так і взаємовідносин людини з природою (сучасна наука, особливо, хемічна, вже має такий спосіб перетворення й використання енерґії вещества, речовин, що коли їх перевести в процес виробного використання, що є виробно-технічною задачею побудови соціялізму, то вони означатимуть велитенське збільшення власти людини над природою, а тим самим, отже, й велитенське збільшення ефективности затрат живої людської енерґії).

Ця перебудова зміряє, з одного боку, до глибокої зміни соціяльно-економічної структури сучасного суспільства, що виявляється у величезнім зрості процесів усуспільнення засобів виробу, а , з другого боку, до зміни методів панування людини над природою, що виявляється в кінцевім підсумку у великім зрості озброєння людської праці всякими видами енерґії: механічною, тепловою, електричною".

Якіж основи ідеї пятилітки? 1) **ідея електрифікації,** що вводиться в життя конкретним пляном побудови великих районових електричних стацій; 2) **ідея хемізації країни** та спеціяльно мінералізації сільського господарства; 3) **ідея механізації праці** себто озброєння людської живої праці механічною енерґією, що виробляють машини; 4) **ідея механізації сільського господарства** (в першу чергу — тракторизація, як передумова поступового розвитку вищих форм усуспільнення; в другу — усуспільнення сільського господарства).

Якіж завдання спеціяльно української пятилітки?

1) „Перша й основна задача — **знайти своє місце й визначити свою ролю** в соціялістичному будівництві Радянського Союзу відповідно до економічних і природо-географічних прикмет кожної даної республики та области. Розвязуючи це завдання кожна окрема республика й економічна область **помагає намітити в єдиній загально-союзній пятилітці** ту систему поділу праці поміж окремими частинами Радянського Союзу, що на нім повинен будуватися його економічний розвиток.

2) Друга задача — намітити систему поділу праці в межах своєї власної території, що так само може представляти собою цілий ряд районів з цілою низкою істотних природно-географічних і економічних особливостей, бо їхнє виявлення й знайдення повинно прискорити процес господарчого росту.

3) Третя задача — знайти шляхи технічної, економічної й соціяльної перебудови по всіх галузях господарського й культурного будівництва і тим **помогти створити** союзну пятилітку, як плян соціялістичної перебудови народнього господарства в СРСР.

4) Четверта задача — визначити на підставі пляну перебудови й раціоналізації можливу межу підвищення продуктивности праці, що, в свою чергу, визначає обсяг кипіталовкладів і теми народньо-господарського розвитку".

Якеж це „своє місце" України в Радянському Союзі?

Живе на Україні 29,019.000 осіб, що становить 19,8% населення цілого Союзу; в тому числі: міської людности — 5,373.500; сільської 23,646.200. На 1 кільометер припадає 64,6 душ, в той час, як в Союзі — 7 душ. Пролетаріяту було на 1. IX. 1929 р. 2,214.000 душ. Засівна площа становить 21,3% до засівної площі цілого Союзу. Причому, площа під зерновою культурою становить 21,1%, під технічною — 23,9%. Зерновий експорт становить 30,2% цілого всесоюзного хлібного експорту. Експорт збіжа до Росії становить 20%. Запаси коксового вугілля в Донбасі виносить 3,3 міліярди тон, що дають 2,2 міліярди тон коксу. Залізні руди Кривого Рогу виносять 410 міліонів тон (найвищої якости чавун). Керченські залізні руди становлять 1.148 міліонів тон. Всі забезпечують Союзові виріб чавуна на 50 років. Антрацітові запаси вищі, ніж у всіх країнах світу, взятих разом. Марґанцеві руди уступають по кількости тільки перед запасами Сполучених Держав Америки. Запаси солі практично невичерпані, як також торфу, фосфоритів, каоліну, будівельного матеріялу. Роля донецької вугляної промисловости, кріворізької руди, металюрґії, машинобудівництва то-що виразно виступає з цифр, що визначають питому вагу цих галузей промисловости в однородних виборах усього Радянського Союзу на початку пятилітки: вугілля — 75% на вагу й 80,5% на вартість; залізна руда — 65%, чавун — 70%, сталь — 55%. Інакше кажучи. Україна є

*) Дані, які я подаю в цій статті, беру з книжки В. Введенського: „Основні проблеми української пятилітки"

центром індустрії Радянського Союзу. Однак-же, у пятилітці узгляднена дальше розбудова української індустрії: мають повстати 2 мета-люргічні заводи з річним виробом 1,200.000 пу-дів: Дніпросталь — 210.000 пуд; алюміневий за-вод — 15.000 пудів і т. д. Побудовано має бути 14 нових доменних печей з виробництвом 100.000 тон на рік. На кінець пятилітки має бути здобуто 6,635.000 тон чавуна, що становитиме 56% всесоюзної продукції. Здобич залізної руди має піднестися з 4,435.000 тон 1927 року до 12,640.000 тон в 1932 р., зріст — на 185%. Здобич марганцевої руди — з 476.000 тон до 920.000 тон; зріст — на 116%. Здобич вугілля з 27,3 мі-ліонів тон до 60 мільйонів тон; виріб коксу з 3,680.000 тон до 8,910.000 тон; сталі — з 2,293.000 тон до 5,200.000 тон. Загальний виріб паливної промисловости зросте з 360,525.000 карб. 1927 р. до 731,270.000 карб. 1932 р.; себто — на 203 проц. Виріб металопромисловости — з 705,871.000 карб. до 2076,528.000 карб., себто зросте на 294 проц. До цього загального пляну дохо-дить закінчення, будова чи реконструкція ріж-них заводів чи фабрик: луганського й харків-ського паровозобудівельного, краматорського машинобудівельного, таганрізького казанового, миколаївського корабельно-будівельного, авто-тракторського з виробництвом 10.000 вантажних авт і 40.000 тракторів; константинівського су-перфосфатного й т. д. Зазначимо при цьому по-біжно, що виріб будівельних матеріялів має зро-сти з 106,062.000 карб. до 315,249.000 карб., себ-то на 297 проц.; зосібна — лісової й деревооб-робної — з 51,525.000 карб. до 127,192.000 карб., себто на 238 проц.; текстильної — з 43,342.000 карб. до 132,510.000 карб., себто на 306 проц.; шкуряної — з 90,675.000 карб. до 193.400.000 карб., себто на 213 проц.; харчової — з 599,685.000 карб. до 1197,621.000 карб, себто на 200 проц.

Вклади капіталів за час пятилітки виноси-тимуть: на метальопромисловість — 2145,345.000 карб (в тому числі нове будівництво — 812,466.000 карб.); на паливну промисловість — 1.082.604.000 карб. (нове буд. — 302.637.000 карб.); на будівельну промисловість — 248.377.000 карб. (нове буд. — 183.434.000 карб.); на текстильну промисловість — 48.331.000 карб. (нове будівництво — 34.800.000 карбованців); на лісову й деревообробну промисловість — 25.876.000 карб. (нове буд. — 9.541.000 карб.); шкуряну провисловість — 18.500.000 карб. (но-ве буд. — 8.550.000); харчову — 166.732.000 карб. (нове буд. — 20.645.000).

У новому будівництві найбільше цікавим явищем є розбудова дніпровського промисло-вого комбінату навколо величезної гідро-елек-тричної стації, що тепер будується на Дніпрі (Дніпрельстан), де має повстати виробництво алюмінія, феромаргану, інструментальної сталі, двокарбіду кальційного, хльору й т. д. Стацію цю будується на 370.000 кільоват-сили з можли-вою що-річною віддачею з 1933 р. 2.320.000.000 кільоват-години, причому ця остання коштувати-ме в середньому — 0,9 коп. Заводи забирати-муть енергії 2 міліярди кільоват-години; 300 міл. кільват-години енергії йтиме на потреби міст Дніпропетровського й Запоріжжя. З другого боку — по вибудованні гаті Дніпро зробиться судною рікою і по нім вільно ходитимуть мор-ські судна з Чорного Моря аж до Запоріжжя.

Ми зреферували цілком обективно плян пятилітки в тій його частині, що торкається зіндустріялізування України. Не можна запере-чити, що він є надавичайно ефектовний. Не знаємо, чи „якість" його виконання теж так ім-понуюча, як „кількість", як цей розгін відбудови й будови. Безперечно, якщо увірити в його ви-конання, він вже чимало зробить в напрямку відтягнення населення сіл до міст, збільшення й розвитку цих міст, піднесення міської культу-ри, що для кожної держави має велике значін-ня, особливо, в нинішні часи загальної урбані-зації. Та цей процес буде штучним, бо він не стоїть у ніякій пропорції з розвитком сільсько-го господарства. „Колективізація сільського го-сподарства" ніби має на меті цей розвиток, цю „смичку" міста з селом, цю гармонію між роз-витком промислової індустрії й інтенсифіка-цією сільськогосподарської культури. Та поки-що „колективізація" більше походить на по-гром сільського господарства, ніж його розви-ток — і тому безсумнівний успіх у ділянці ін-дустріялізації промисловости, що зависла ніби в повітрі, не може мати тих наслідків, що мав би в тому випадку, якби йому товаришував успіх у сфері сільськогосподарської продукції. Роз-будова промисловости, як ми бачили в горі, ви-магає міліярдів; їх шукає радянська влада на селі — та село це в 30 проц. вже сколективізо-вано себто зруйновано, а нові сколективізовані господарства теж потребують великих капіта-ловкладів. Несколективізовані господарства, чекаючи на погром, звели свої потреби до міні-мума й консументом промислових виробів бути не можуть. Вже чутно комуністичні голоси про „заламання пятилітки" і в пресі і на партійних конґресах. Вже помічаються старання комуні-стичних вождів уняти в певні карби „творчий запал" на місцях. Вже виявляється, що в деяких галузях промисловости цілий успіх записаний на папері та в виробництві таких обектів, що обертаються в негідний „хлам" від першого-ж ужитку. Чи зуміють комуністичні кермуючі ко-ла привернути господарську „рівновагу" в ці-лій промисловости й сільському господарстві — виявить це найближча майбутність.

Та важливим є ще й друге явище. Коли нас цікавить такий величезний експеримент, як пя-тилітка, в його наслідках для України, як само-вистарчаючого державного чинника, самі „екс-периментатори" оцінюють пятилітку для Украї-ни в значно іншій площині. І ця „оцінка" ще раз розвіює фікцію державної незалежности Рад. України та й ще на так важливому пляц-дармі, як економічна її самодіяльність.

Автор цитованої нами в горі праці, В. Вве-денський, дивиться на процес інтензивної інду-стріялізації України, як на наслідок розгону ці-лого Радянського Союзу до господарської роз-будови, що спричинив своєю залізною волею його диктатор, Сталін. Тому в цьому гоні він шукає для України лише властивого „місця" й відповідної „ролі". Те саме заявляв і Чубар, го-лова харківського Наркому, на відбутому не-щодавно XI конгресі КП(б)У.

І треба признати, що це „місце" дуже не-почесне. Україна мусить допомогти Москов-щині на свій рахунок промислово розвинутися. Українська пятилітка — це **Визиск України** на цілій лінії. Особливо цей визиск характеристич-ний, як ми вже бачили, в галузі палива-проми-словости й металюргії. Запаси вугілля, залізної руди й т. д., що є на Україні, обраховано на 50 років. І московський центр, збільшуючи екс-плоатацію цих запасів до 80 проц. всесоюзної

М-Р Є. Ю. ПЕЛЕНСЬКИЙ.

Осип Маковей.

СПРОБА ЛІТЕРАТУРНОЇ ОЦІНКИ.

(В пяту річницю смерти.)

(Продовження.)

І в Гайного і в Маковея є більше спільних мотивів. Є напр. сюжет привиду, як чужий му-щина голубить давну любку:

„І я побачу, мов на яві,
як пестить тебе твій пан,
як шепче він слова ласкаві,
як обнімає вже твій стан,

цілує очі ті чудові
і румянці ті чарівні,
уста цілує малинові
цілує рученьки дрібні,

як він, досмертний твій коханок —
ні, годі вже!..."

або сюжет весільної гри, чи танку:

Das ist ein Flöten und Geigen,
Trompeten schlettern drein;
Da tanzt den Hochzeitreigen
Die Herzallerliebste mein[9]).

Цей танок у Маковея:

„І погуляємо, ах! погуляємо!
Панну за панною брати му в танець,
а і з тобою радо гулятиму;
чей не відмовиш, бо хто з нас обманець?

К серцю тебе я притулю гарячому
і в твоїх очах тих чорних потому,
стан твій обійму руками тремтячими
ах! так гуляти, то хоч-би до скону!"

Позатим збірка виказує значний поступ у порівнанні до давніших поезій у техніці, у ви-користанні й приноровленні мистецьких засо-бів. Особливо чудовою ритмікою, гарною бу-довою й вишуканими римами відзначаються останні цитовані строфи. Часом трапляється народний мотив чи ритм („Ой, дівчина кохана") в гарній обробитці.

У балляді „Чортова скала"[9]) хлопець для здобуття дівчини, чи радше для її панянських химер, узявся розбивати скалу, бо там надіявся найти скарб. Але тоді, як він до краю обезси-лений боротьбою з противенствами впав у вис-назі, торі вона вінчалася з другим... Сюжет вповні Гайнівський.

Справжні еротики є в другій збірці („Друж-ка"[10]). Всі видержані в погідному тоні, без неж-даних вибухів пристрастей, чи чуття, але й без іронії і глуму. Ідилічна просто картина кохан-ня молодих. Збірка писана значно пізніше (1894), виказує, що поет у великій мірі визво-лився зпід впливів Гайного. Хоча інші два вір-ші, а саме цитований уже „Заплатив я податок кровавий" і „Помер рекрут"[11]) віддзеркалюють доволі сильно начитання у Федьковичеві й його симпатії. Особливо остання елегія, з сюжетом спільним із кількома поезіями Федьковича, схо-жа з ними не лише в обробленні, а й у непере-можній силі вислову чуття, чи радше того, що французи називають славянською тугою. По-чування не називаються вже тут поіменно, хоча знова з другого боку приноровлює поет такі засоби експресії, що вже були використані, а власне у Федьковича. Елегія кінчиться:

„А там в селі його убога мати
до його пише лист дрібний:
„Мій сину наймиліщий, що чувати?
Чому не пишеш, чи гнівний?
Кланяєсь Настя Василеві свому.,
Чи ти приїдеш на Різдво до дому?"

Та всеж таки ці засоби викликують сильне враження. Бо материнські почування є непере-можні, вражають дуже сильно своїм трагізмом.

У своїх перших спробах попадає Маковей під вплив Шевченка, у суспільних сатирах слід-не начитання в творах Франка. Маковеєві тво-ри з противійськовими тенденціями нагадують не лише настрої доби, як і сатири на громадські теми, але й Федьковича. Врешті у любовній лі-риці, що приходить доволі пізно, бо після по-передно вичислених творів, стрічаємо багато ноток, які бачимо в Гайного. Відноситься це не лише до спільних сюжетів і тем, але й до по-дібних представлень і висловів, до подібних за-собів для викликання чуттєвої експресії, чи іронії. Поступ скрізь тут замітний, хоча давні засоби остались. Більше чи менше субєктивний опис усюди царює, спокійний, без наглих пере-ходів, без надмірного чуття, пронизаний реф-лексіями.

Зпід впливів інших письменників Маковей визволився, але остало на довгі літа тавро квіє-тизму на його творах[12]). Була це дань добі, хо-

„Ей, пане, не женіться, я вам раджу!
Чи трудно жити вам самому?
На що вам брати з хвилею потіхи
цілі літа журби до дому?" („Поезії" ст. 72).

ча мабуть і вдача поета була така. Ще в 1886 р. записав у деннику: „В Голоску великім за цер-квою чи костелом в якімсь ліску: Який тут спо-кій! Яка тишина! Аж лекше мені на души! Сіль-ське життя — ах, якби я рад на селі все жити та в спокою!..."[13]).

Перший, молодечий період творчости пое-та завершує написана в 1895 р., отже 10 літ після його виступу, „Серна". Сюжет убиття без-боронної серни дужим чоловіком у світовій лі-тературі вертає нераз. Від старинних переказів до „Альпейського стрільця" Шіллера бачимо опрацювання цього сюжету. В нас дав переріб-ку Шіллерової балляди Федькович[14]). Маковей

[9]) Ibidem XX.

[9]) „Поезії" ст. 51—67.
[10]) там-же ст. 33—39.
[11]) „Поезії" ст. 20.

[12]) Пор. „Дитина" (1894):
[13]) Пор. ЛНВ. 1925. кн. XI. ст. 230.
[14]) Писання. Львів 1902. І. ст 71—2, 323—4

продукції, приступає одночасно до розбудови як паливо-промисловости, так і металюргії на Уралі та кузнецькому басейні. Що-правда, В. Введенський потішається тим, що „Донбас, не зважаючи на **посилення й висунення** інших районів важкої індустрії (Урал, Кузбас) не втратить, а в цілій низці промислових галузей ще більше посилить свою ролю **основного центру** важкої індустрії Радянського Союзу". „Для пятилітнього часу і в найближчій історичній перспективі — каже той-же Введенський в іншому місці — перевага Донеччини, як металюргійного та, взагалі **основного району** що-до виробів засобів виробу в СРСР є **зовсім безперечне**".

Цю „безперечність" добре розуміє Сталін, — і тому підрядні його органи виділили цей „основний район", як і цукрову промисловість, як і машинобудівництво і т. д. зпід автономного заряду харківської влади й поставили їх у пряму залежність від московського центру. Інакше кажучи, концесії бельгійські, французькі, англійські і т. д. стали **концесіями московськими**. Але від цього Україна не перестає бути по-старому кольонією. І коли в поступованні Сталіна є та сама консеквентність, яку ми вже характеризували, то в „потісі" Чубаря, Введенського й інших „теоретиків" української пятилітки є звичайне „головотяпство"...

Олександер Ковалевський.

Арештування священиків у СРСР.

(АТЕ) ДПУ арештувало в борисівськім і минськім повітах трьох католицьких священиків і чотирьох православних. У Надволжанщині арештовано 22 священиків, між ними апостольського адміністратора Бундрака. Всіх цих священиків вивезено до Москви, де поміщено у вязниці на Любянці. Арештованим закидають, що вони перешкаджали в роботі „Союза воюющих безбожників".

знав цю поезію, але вже зумів надати оригінальне оформлення цій темі:

„Серна зранена гинула в корчах
і крук голодний на гилі вже кракав, —
як сльози я узрів в її очах,
та й сам упав на землю і заплакав.

Моя сирітко, хтож убив тебе?
Мовчить серна, конає на мураві,
лопоче крильми лютий крук і жде,
довкола сум, — то смерть іде в темряві.

І круки вже летять з усіх сторін...
Ах, сеж гріх людей, не чорні круки!
За ними громом гуркотить проклін
на камяні серця й криваві руки".

Маковей відкидає баллядне усіблення, користується чистою, безособовою лірикою. Краса й експресії вислову очевидна. Чудова плястика образів і символів, вміле приноровлення дібраних контрастів (серна — крук) та символів (крук — гріхи), слів („громом гуркотить") і представлень. Зпоза всіх образів і рефлексій виирає трагізм життя слабої істоти, окутаний одним єдиним почуванням: сумом. У невеличкій поезії поет зумів розгорнути цілу гаму цього почування. То прокидається крайня розпука, що кидає чоловіком об землю, то сумом пронизане матірне співчуття („моя сирітко"), то якась трагічна візія смерти, то знова кинутий нагло із розпачливим зойком проклін. І техніка виведення цих почувань многогранна. Побіч прямо названих почувань, уміло використані зовнішні познаки, або влучно підібрані понуки. На чорній канві розгаптовані ще чорнішими сілюетами події (крук, крила, темрява, чорні круки). Лише від тла відбивають сильним контрастом багром мережані камяні серця й криваві руки.

„Серна" це перший великий твір Маковея лірика, співака трагедії душі.

(Продовження буде.)

З життя наших установ.

Із Загальних Зборів Центросоюзу.

В дні 19. липня ц. р. відбулися у Львові пяті з черги Загальні Збори Центросоюзу, торговельної централі госп.-споживчих кооператив, із звітом з діяльности до кінця 1929 р.

По правді не є це пятиліття істнування цієї установи, бо вона істнує вже від 1910 року. Вона заложена тоді під назвою „Краєвий Союз господарсько-торговельних спілок", синдикат Т-ва „Сільський Господар". Членами Союзу були тоді не лиш кооперативи, але й фізичні особи, а по правді велику більшість мали фізичні особи. Колиж по війні зачали зростати по наших селах господарсько-споживчі кооперативи і єднатися в Повітові Союзи, тоді виринула життєва потреба створити центральну торговельну надбудову. Цією надбудовою став саме цей „Краєвий Союз", перемінивши свій статут в цьому напрямі, що членами його можуть бути лиш правні особи. Життя вимагало, щоби тими членами були навіть уже не льокальні кооперативи, але лиш їх повітові осередки. І так виріс, опертий на повітових осередках, Центросоюз, себто Союз Кооперативних Союзів. У такому виді істнує ця установа вже цілих пять літ.

Немала це вже інституція. В ній є зорганізованих 36 Повітових Союзів, 7 таких кооператив, що сповняють торговельні чинности Повітових Союзів там, де їх ще нема, 18 місцевих кооператив і кооперативних централь та „Сільський Господар" у Львові, отже разом 62 членів, які обєднували в 1929 році 2.296 господарсько-споживчих кооператив. Сума торгів виносила в повітових кооперативних осередках майже трицять і пів міліонів золотих, при чому і закупно і збут через Центросоюз виносили понад 17 міліонів золотих, тобто 56 відсотків усіх торгів.

Насувається думка, чому не всі торги йшли через централю. Воно стане ясним, коли візьмемо під увагу, що є багато таких артикулів, яких Центросоюз або не мав змоги провадити, як напр. деякі монополі (тютюн, сіль), або до яких не взявся ще з ріжних причин, як блаватні товари то-що (деякі Повітові Союзи їх уже провадять).

Самі повітові осередки (без льок. кооператив) зложили на уділах у Центросоюзі 261.527 зол., себто 20.6 відсотків власного майна, яке виносить 1,268.374 зол. Білянсова вартість недвижимостей повітових осередків виносить 819.653 зол. Вона, очевидно, значно вища, лишається лиш у білянсі незміненою. З кінцем 1929 р. виносило власне майно Центросоюзу, себто вплачені уділи і резервовий фонд, квоту 355.321 зол.

Центросоюз має дві свої власні камяниці, де містяться його бюра, власну площу, де міститься яйчарський маґазин, далі фабрику мила, а крім того винаймає маґазин на головному товаровому двірці.

Центросоюз займає сьогодні 59 урядовців і має три головні торговельні відділи, а саме: споживчий, ґалянтерійний і сільсько-господарський, при яких є ще окремі відділи, як напр. фабрики мила, експорту яєць і ін. Поважну ролю повинна була відіграти у збуті продуктів експозитура Центросоюзу в Катовицях і Байтені, але досі ще не сповнила надій як слід. Увесь товаровий оборот Центросоюзу виносив у 1929 році 21 і $^1/_4$ міліонів зол., при чому на експозитуру в Катовицях припало півтора міліона зол. Найгірше вийшов цього року Центросоюз на експорті яєць, бо стратив майже 57 тисяч золотих. Спадок цін на яйця був загальним явищем в цьому році і наніс усім експортерам дуже поважні страти, не оминув отже й Центросоюзу.

Інтересними є кредитові відносини в нашій кооперативній торговлі. Ось за доставлені кооперативній орґанізації товари на майже 19 міліонів золотих покривали кооперативи свої зобовязання лиш у 18 відсотках готівкою, а у 82 відсотках векслями. З них був запротестований лиш 1 відсоток, тоді як у цілій Польщі підлягало в цьому часі протестам уже до 12 відсотків векслів. Протести зросли по нашим відомостям в 1930 році, але безумовно далеко не доходять до такої висоти, як це є загально в Польщі. Значить: наша кооперація витримує куди краще удари крізи.

І ще одна інтересна справа. В банках реесконтував Центросоюз векслів на кругло один міліон сто сімнацять тисяч зол., з того в Зем. Банку і в Центробанку всього лиш на не цілих 50 тисяч, тобто нецілих 5 відсотків усіх есконтованих у банках векслів. Причини цього явища звіт не подає. Центросоюз не допустив ні одного свого векселя до протесту, зате рятував своїх ослаблених членів.

Рік 1929 скінчив Центросоюз недобором у сумі 51 і пів тисяч золотих. На це зложилися: страта на експорті яєць, загальна господарська скрута і мальверзації, доповнені двома урядовцями. Цей останній факт наніс поруч матеріяльної страти ще більше страт моральних. Одначе пороблені зараз зарадчі кроки не допустили до якихнебудь потрясень. На жаль, ці мальверзації дали всяким темним духам, що полюють у нас саме за скандалістикою, а замикають очі на добрі сторони нашої праці, тему до радісного скавуління і до підкопування своєї власної установи.

Коли кидаємо оком на цьгорічні Загальні Збори Центросоюзу, то маємо враження, що як звіти Дирекції, так і дискусія над ними були надто купецькі, надто цифрові, сухі.

Видно було, що кооперація немов стискається в собі, щоб перебути щасливо нинішню скруту і вийти з неї побідно.

Не було мови про розмах у експорті збіжа, худоби, дерева, яєць, фасолі. А хотілось би бачити радість. Хотілось би чути, як ростуть експортові обороти, продукційні підприємства, млини, різні, цукроварні, горільні, фабрики цикорії, свічок, мила, хотілось би бачити, як впливають чужі валюти до наших установ з експортів. Хотілось би почути, що завдяки кооперації працюють аґрономи в кожному повіті.

Звертаємося з цими питаннями до одного з наших економістів, а він пояснює ось так: Годі дивуватися цьому, що дискусія йде більше в тоні обережних купців, ніж творців нових галузей торговлі і промислу. Сьогоднішня скрута, що взагалі звужує ринки і вбиває якунебудь підприємчивість, каже вести кооперацію серед лявіни протестованих векслів, серед заломлень і крахів приватних купців та промисловців, серед непевности, чи завтра дістане управа гроші за платний вексель, чи може треба буде його протестувати й денебудь позичати готівку, щоби своїх векслів не допустити до протесту. Словом: треба серед усіх тих небезпек поступати якнайобережніше, найощадніше, без інвестицій, без вкладів у такі підприємства, які щойно по довшому часі зможуть звернути ці вклади. Годі вибирати сьогодні навіть найменшу готівку з обороту. Тому саме й не було на Зборах дискусії про розбудову, про те, що кожний з тих, котрі дивляться здалека, хоче бачити у рожевих барвах, а не знає тяжкої буденщини.

Зрештою всюди можуть бути скоки. Можуть вони бути в партійних укладах, в малярстві, в педаґоґічних чи інших приписах, в людській уяві, але ніколи в ґосподарстві. Тут має приноровлення лиш еволюція, крок за кроком вперед, а то навіть треба часами подаватися взад, коли якась ґосподарська ділянка загро-

жує надміром коштів другій. Господарство вимагає гармонії всіх функцій і не посунеться далі, коли йому щось долягає, таксамо як не поїде віз, коли йому бракує хоч би дрібний льоник. А ці браки й недостачі є саме сьогодні при цій страшній скруті в нашій кооперації дуже поважні.

Хвилевий застій у поступі є підготовкою, є набиранням нових сил до майбутнього походу. Саме це переживають усі наші Повітові Союзи, а з ними й Центросоюз. Вони відчувають найкраще латинську пословицю: festina lente.

Загадочна смерть радянського урядовця.

У Здолбунові найдено урядовця радянського торговельного „Внешторгу“ Віктора Пащенка із смертельною раною на чолі, завданою вистрілом з револьвера. Досі не вдалося ствердити, чи мається тут до діла з убивством чи самовбивством, але слідство виказало, що перед смертю Пащенка до його кімнати входила жінка місцевого „Внешторгу“, про яку ходять поголоски, що вона є тайною аґенткою ДПУ. Доказано також, що Пащенко мав якісь непорозуміння зі своїм начальством.

Проти Мекдональда.

„Н. В. Журналь“ подає з Льондону, що серед членів Лейбур партії йде сильна акція, яка має на меті усунути Мекдональда зі становища лідера партії, а на його місце висунути Гендерсона. Серед невдоволених елементів панує переконання, що Мекдональд не менше як Сновден винен у тому, що безробіття в Анґлії досі не припинене. Якщоб на чолі партії станув Гендерсон, то це означалоб зрадикалізування цеї партії.

Передвиборчі авантюри в Німеччині.

„Берл. Таґбл.“ подає, що в місточку Етман біля Бамберґу відбувалось передвиборче віче націонал. соціялістів. Підчас віча комуністи почали кидати через вікна камінням і здемолювали салю. Учасники віча вийшли зі салі і почали велику бійку з комуністами. Заки прийшла поліція, було багато ранених.

З нім. політичного світа.

У звязку з утворенням нової німецької національної партії, один із визначних німецьких демократів, посол Еркеденс перейшов до табору соціялдемократів. Посол Еркеденс оголосив у ґазеті „Форвертс“ заяву, що партія демократів підпадає щораз більшим впливам націоналізму й тому він переходить до соціялдемократів. На думку Еркеденса Брюнінґ завдав демократам останній удар і вони цілком опинились у реакційному таборі.

Перед виборами в Німеччині.

Дня 1. ц. м. у Берліні розпочались наради союзу національних меншин у Німеччині. Предметом нарад є справа утворення спільного фронту національних меншин у виборах до німецького парляменту.

Девей залишає Польщу.

Польська преса повідомляє, що в осени 20. листопада ц. р. Шарль Девей, фінансовий дорадник Польського Банку залишає з родиною Варшаву і вертає назад до Злучених Держав.

В дні 20. листопада ц. р. минає саме 3 роки, які мав перебути Девей на становищі фінан. дорадника в Польщі. Тепер Девей поїде 15. серпня ц. р. до Америки, де побуде біля двох тижнів після чого верне ще до Варшави.

Крівава війна в Китаю.

Японія інтервеніює.

В Ганкав оголошено военний стан. Арештованих комуністів у Ву-Чанґ розстрілено ще вчора с. є. 1. серпня ц. р. З Москви повідомляють, що кит. власти на основі судового наказу перевели ревізію в бюрі більшовицького кореспондента телеґр. аґенції в Шанґаю. Після ревізії забрано цілу почтову й телеґр. кореспонденцію, відписи звітів і фотоґрафії. Ревізію переведено на домагання нанкінського уряду.

З Льондону надійшли трівожні вістки, що місто Тшанґша, яке здобули китайські комуністи, цілковито знищене. Вулиці покриті трупами порозстрілюваних і пограбованих мешканців міста. Населення втікає у великій паніці на північ. Комуністи в жорстокий спосіб доконують цілий ряд еґзекуцій.

Амер. і італ. канонерки плинуть до Тшанґа, щоб оборонити життя і майно своїх громадян.

Знова з Токіо повідомляють, що начальник японських збройних сил у Янґце отримав з Токіо приказ негайно виїхати до Китаю з 4 кружляками і 200 морс. стрільцями, щоб боронити японських громадян.

Після нападу на почтовий амбулянс.

ВІД РЕДАКЦІЇ: Звертаємо ш. читачам увагу, що — не розпоряджаючи ніякими іншими джерелами — всі інформації про напад на почту під Бібркою черпаємо з польських джерел, на їх виключну відповідальність.

Похорони жертв нападу в Бібрці.

В дні 1. серпня ц. р. відбувся в год. 6. рано похорон бл. п. Гр. Гісецького. Похорон бл. п. поліцая Молевського відбувся того самого дня в 12. год. вполудне. В похороні взяв участь між ін. представник львів. воєводи начальник Виділу радн. Квасьневскі. Убитий підчас нападу бл. п. Молевський походив з Конґресівки. Осиротив жінку й пятеро дітей. Секція бл. п. Молевського виявила, що отримав 12 ран від куль ріжної величини.

Вчора повідомила поліцію Дирекція Почт і Тел. у Львові, що після її точних обчислень напасники на почтовий амбулянс забрали 21.000 зол. готівкою. Гроші були призначені до каси скарбової в Бібрці.

Погоня за чотирьома напасниками нападу дальше продовжується. Поліція, як повідомляє польська преса, є вже на слідах напасників і в наближчих годинах наступить їх арештування.

Міністр внутр. справ Складковський, який саме тепер вернув до Львова з інспекції підчинених йому адміністраційних властей, зацікавився справою нападу на почтовий амбулянс. Міністр познакомився з актами слідства і видав у цій справі цілий ряд розпорядків.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ. 3)

Федорівська церква у Львові.

На братські приходи складалися гроші з „пушки дідової“, пушки церковної, чинші за братські ґрунти, до яких належали дві сіножати під Знесінням і Рісною Польською, доми на цвинтарі, млин і такса за подзвінне. Крім цього постійно говориться в реєстрах про дохід „від місця при образі“ або „від таблиці при образі“, з якою відпоручники братства сідали при інших церквах на празники, а що неділі і свята при власній церкві. Щож до розходів, то велику рубрику в них творили братські „погреби“ на яких плачено „казнодію“ та дідам; велику рубрику творили допомоги та позички убогим братчикам а то й другим братствам (прим. Воскресенському), хабарі для старости та його підсудків, а врешті чимало сум пожирали процеси, яких братству не бракло, особливо з часу, як воно розсварилося з „микулинцями“ (парохіянами церкви св. Миколи).

„Дідови“, який просив пожертв на братство плачено означений процент від узисканих сум а крім цього заосмотрювано його що року кожухом (1 зол. 24 грош), сіраком (24 грош) та чоботами (1 зол. 3 грош.). З повищих цін за поодинокі частини одягу можемо набрати уявлення про прямо княжу жертвенність братчиків, з яких найбідніші давали на „посполиту потребу“ стільки, що коштував сірак а найбогатші стільки, що без мала — десять пар чобіт. А чейже навіть найбогатші були тільки — ремісниками...

Підчас празників оплачувало братство співацький хор із учнів брацької школи (1 зол.), священика (1 зол.) та ставило „обід“. Відбувані тодіж „поклони“ владиці коштували звичайно 14 зол. В 1668 р. дало федорівське братство якомусь грецькому мандрівному митрополитові 90 золотих. Був це мабуть филипонський митрополит Софроній, який зїхавшись з митрополитом Теофаном у Височці, хейротонісував Йосифа Шумлянського.

Все одначе у світі має свій край і кінець. В Врешті-решт скінчився й добробут надшарпаного процесами братства. В 1671 р. були федорівці примушені заставити церковне срібло за 400 зол. позичених в „пана Войцеха шевського ремесла“. Очевидно поляка...

Про долю і дальшу діяльність братства не закріплену збереженими братськими „протокулами“ та рахунками довідуємось від 1688 р. уже тільки посередніми дорогами. З актів вибору Йосифа Шумлянського львівським владикою, та з викликаних цим фактом протестацій проти контр-владики Свистельницького і його протекторів Антонія Винницького і Юрія Гошовського довідуємося, що св. федорівське братство стануло разом з іншими передміськими братствами по стороні Шумлянського а проти Ставропіґії. Це одначе не перешкоджало йому удержувати контакт і всіми моральними і матеріяльними засобами підпомагати ту саму Ставропіґію там, де вона виступала як речник прав і привілеїв української церкви і народности.

Літом 1743 р. відбулася канонічна візитація церкви і братства св. Теодора, з акту якої, довідуємося про їх тогочасний стан, можна сказати далекий уже від стану, в якому були вони в початках XVII. віку.

Владичий візитатор М. Шадурський найшов у 1743 р. на посвяченому ґрунті „церкву деревляну добру“, збудовану 1706 р. на місці старої. У церкві було три вівтарі; головний з кивотом для зберігання св. Тайн та двома боковими в бабинці.

Крім золоченого, різьбленого іконостаса, було в церкві богато ікон, переважно перенесених сюди зі старої церкви. Поминаючи скрупулятні, але цікаві реєстри церковних книг, апаратів, срібла, мосяжу, цини і т. п., звернемо увагу на місце в якому говорить візитатор про св. федорівське братство. А говорить про нього з упередженням, з яким міг висловлюватися владичий духовник про гурт лаїків, які до сього часу уживали і, на його думку, надуживали свого права патронату над духовенством.

Одначе в дечому має візитатор слушність. Федорівське братство в половині XVIII. віку, так само, як і інші братства вже не було тим, чим було в своїх евангельських величніх первопочинах та в свому розквіті, що припав на першу половину XVII. віку. Порвався уже звязок поміж братством і його духовником з одного та поміж братством та братчиками з другого боку. Братська оліґархія дірвавшись доходів, які плили з контрактів найму церковних ґрунтів і домів, нерідко полишала в руках одних і тиже самих наемників церковне добро цілими десятиліттями так, що результатом такої господарки прийшли коштовні процеси з приводу „завидження“ і „завживання“ а нерідко і втрат самих ґрунтів. Позатим перевелися братські звичаї так, що до вибору старшини, як і що до відповідального ведення рахунків, а все разом свідчило про те, що братська інституція пережилася і покотилася по похилій площині вниз. Декрет реформації братств, виданий Атанасієм Шептицьким, був скоріш природним припечатанням упадку братств, аніж незаслуженим замахом на братські права і привілеї ..

(Докінчення буде.)

Містерія гір.

(Пластовому таборові на Соколі присвячую.)

Ніч, як мати над дитиною, нахилилася над горами, прилягла оксамітними грудьми скалисті ґруні, положила мягкі долоні на зворя і недеї. В задумі обняла чорними рукавами поляну пластового табору і сколихнула подувом верховинного вітру вершки столітніх смерек. Маєстатична, таємна гірська ніч, повна казок і чарів.

Високим, червоним полумям стріляє в гору ватра, гострими списами пронизує чорні безвісти. Крівавою луною обливає смереки, що тут і там повибігали з густого бору на край широкої поляни, вичаровує з глибини ночі деревляні куріні мов червоні мармурові стіни казкових замків. Високо в гору стремить перед курінями прапорний машт, заткнений в землю серед крівавої заграви як ґіґантне кріваве ратище казкового лицаря гір. Над ним орлиними крилами плеще на вітрі пластовий прапор.

Глибоке небо тяжким ґранатовим наметом нависло низько над пластовим табором. Довкола ватри розгорнулися великим рухливим колом фантастичні сильвети в шоломах. Дівочі постаті гостро вирізуються в червоній заграві ватри. Відблески вогню грають на засмалених сонцем обличчах як на мідяних статуях. Повні життя і молодости розсипалися по поляні мов лісові мавки, що повибігали з гущавин пралісу на веселі ігри довкола ватри. Кидають у далеку пітьму ночі свої давінкі голоси як скляні, світячі пацьорки у бездонну глибінь. Посилають у дикі зворн і сиглн гір слова своїх пісень як привіт незайманій красі, величньому маєстатові гір, як тугу за таємними, невідомими плаями природи.

У таємній глибині неба блимають бліді зорі як очі всесвіту. Зі спокоєм вічности дивляться на містерію вогню і молодого життя. Сильвети в шоломах укладаються довкола ватри у фантастичний хоровід. Счепившися за руки в один ланцюх, хитаються ритмічним рухом дивовижнього танцю. Як під подувом вітру клоняться то в один бік то в другий, вибивають ритм тихої мельодії, кружать, колують, бігають в дивних розгойданих скоках, несуться все далі і далі великим, таємним, замкненим кругом довкола святої ватри. В червоній заграві падуть від тавцюючих постатей довгі, дивовижні тіни на поляну, на стіни німого, відвічного бору. Тіни хиботять, нахиляються, скачуть в дивних лініях, в несамовитих кроках. Разом з ними в нестримнім, буйнім ритмі аркана, танцюють на краях поляни смереки, кружить темний бір, хитаються в рівномірних рухах деревляні пластові курінї. Кругом, кругом, все далі і далі довкола ватри несеться серед ночі дивний містичний хоровід.

Ґранатове небо ще нижче нахилюється над поляною, оперлося на верхи гір і дивиться очима поблідлих зір на казку гірської ночі. Золота трубка як метелик тріпотить крилами над поляною, облітає ватру і тоне над нею у чорній глибині. Пластовий табор у довгих рядах, з обличчам на жовтоблакитний прапор, з душами задивленими у таємну, німу глибінь небозводу стає на молитву! Пластовий табор молиться на сон. Його пісня поважно злітає над поляною, зливається з шумом темного, відвічного бору, з лопотінням прапору на машті, з плюскотом гірського потока в долині, з риком самітного оленя на далекім ґруні. Підноситься в ґранатову глибину неба і стає на порозі вічности як молитва, як гимн, як пісня побіди:

Отче наш, який єси на небі,
Нехай святиться імя Твоє,
Хай буде воля Твоя...

Василь Софронів.

Посол Тука засуджений.

З Праги повідомляють, що найвищий суд відкинув апеляцію оборони у справі присуду посла Туки і тим самим секретар словацької партії Глінки остаточно засуджений за державну зраду на 15 літ вязниці.

НОВИНКИ

— **Замах чи випадок?** За Стрийською рогачкою найдено постерункового поліції Ґотвальда, що лежав побитий біля ушкодженого мотоциклю. У непритомному стані відвезено його до лічниці. Постерунковий Ґотвальд правдоподібно упав з мотоциклю і вдарився головою об каміння так, що дістав потрясення мозку, але деякі польські ґазети бачуть у цьому новий замах УВО.

— **Гостре стріляння.** У днях 2, 4. 5, 6, 7, 20. і 30. серпня на військовій стрільниці на Замарстинові відбуватимуться вправи стріляння гострими набоями, на що звертається увагу населення Замарстинова й околиць, яке в тих днях повинно бути обережне й не наближатись до стрільниці.

— **Град.** Над скалатським повітом пролетіла буря з градом, який поважно ушкодив збіжжа, особливо в селі Остапені та в його околиці.

— **З любовних трагедій.** У Розвинниці коло Ярослава вродлива Людвіка Зембівна мала виходити заміж за А. Веретенка, який її дуже любив. Але по якімсь часі молода Людвіка пізнала приятеля свого нареченого і закохалась у нім та покинула Веретенка. Веретенко просив її забути його приятеля й вернути до нього, а коли вона відповіла, що не може наказати свому серцю, Веретенко стрілив її в саме серце і сам убив себе.

— **Польське духовенство.** У Польщі є тепер 14.099 римо-катол. священиків, 2 кардинали, 5 арцибіскупів, 17 біскупів, 32 суфраґани, 155 урядників консисторії, 30 професорів теольоґії, 199 професорів духовних семинарій, 6.619 парохів, 2.859 вікарих, 648 монахів і 2832 питомців духовних семинарій.

— **Цікавий заклад.** У Шеґедині на Мадярщині жив урядовець Олекса Вай, старий 67 літний кавалер, який на світі не мав нікого тільки 65 літню сестру Ірму, стару панну. Брат і сестра дуже любилися, жили разом у однім домі й одного разу заложились, що як одно помре, то друге з них скінчить зараз життя самогубством, щоби їх разом похоронили. На днях Олекса Вай помер, а його сестра вийшла до другої кімнати і застрілилась, залишаючи лист такого змісту: „Ми з братом умовились, що на випадок смерти одного з нас, другий має скінчити самогубством. Мій брат помер скорше від мене, отже я виконую умову і відходжу з цього світа. Прошу похоронити нас разом. Ірма".

— **Майно б. царя.** Радянська преса оголошує, що майно останнього російського царя виносило майже 40 міл. карбов. Все це майно складалось із платні, промислових підприємств, удільних маєтків і спадщини по родичах. Платня царя виносила річно 16 міліонів карбованців, великі князі й княгині діставали понад 2 міліони річно, мати царя та жінка також по 2 міліони. Щороку цар відкладав на приданe для дочок по 40.000 карб. Царські маєтки були більші як ціла Ірляндія. Ці маєтки він віддавав в аренду селянам та підприємцям і мав з них 15 міл. карб. річного доходу.

— **Перед 16 роками.** Дня 30. липня 1914 р. надзвичайне видання півофіціяльного „Льокальанцайґера" подало першу вістку про оголошення мобілізації в Німеччині такими словами: „Мобілізація в Німеччині. Вибила рішаюча година. Цісар Вільгельм якраз видав наказ про негайну мобілізацію німецьких збройних сил на морі і суші. Цей крок Німеччини є конечною відповідю на грізні воєнні приготування Росії, звернені проти Німеччини та її союзника Австрії". Це надзвичайне видання, яке було сконфісковане, було першою вісткою в пресі про воєнні кроки Німеччини.

— **Польки в американських домах розпусти.** „Ілюстровани Курєр Цодзєнни" пише: „Давніше бувало, що слово „полька" було синонімом вуличної дівчини тільки на побережжі Південної Америки, тепер на жаль цей синонім є загальний в Бразилії, Арґентині і над просмиком Маґелана, в Болівії, Перу і Панамі. Всюди там слово „полька" значить стільки, що „вуличниця". Польща, на думку американців, то край надзвичайно вільних обичаїв, де нема інакших жінок, тільки продажні. Чесна дочка польського еміґранта соромиться признатись в товаристві, що вона полька. Страшна ганьба прилипла до імені польської жінки. Польща є експортом живого товару в такій великій кількості, що вистарчить його на виповнення публичних домів 18 держав. Хто знає, чи слово „полька" не стане синонімом жрекині Венери і в інших частинах світа. Не бракує наших землячок у публичних домах англійських і голяндських Індій, Сіяму і Китаю. Як так піде далі, то наше імя стане плюгавим для цілого світа. Ще недавно слово „поляк" було синонімом чогось лицарського, не слушно поневоленого і шляхотного, а нині то означає в Америці альфонса, бандита, анальфабета і вуличну дівчину. Альфонси, проститутки у великих метрополіях нового світа то звичайно польські горожани.

— **Землетрус на Каспійському морі.** З Москви прийшли вісти, що дня 29. липня на острові Ман-бішляк на Каспійському морі був землетрус, який зруйнував місточка Александрівськ і Гурієво, при чому згинуло майже 500 людей. Дельта ріки Ураль виступила з берегів і частин-

…що затопила декілька сіл. На одному острові був діточий шпиталь, який зруйнований землетрусом. При цьому згинуло 30 дітей.

— **Цигани вибирають короля.** Лодзь має сенсацію: там відбувається зїзд циганських груп цілої Польщі і вибір короля циганів. На вибори цього короля запрошено представника мадярських циганів Белю Черкей, який заняв у Варшаві дві готелеві кімнати. Приїхали також делегати з Румунії. Утворилась окрема циганська міліція для вдержування ладу підчас виборів. Два кандидати на титул короля Михайло і Василь цілими днями частують виборців ковбасами і горівкою.

— **Нове відзначення Сельми Лягерлеф.** Зі Штокгольму повідомляють, що відома письменниця, лавреатка Нобля Сельма Легерлеф дістала французьку почесну медалю й іменована старшиною Почесного Легіону. Французький посол у Штокгольмі виїхав до Марбаки, щоби особисто вручити письменниці диплом відзначення.

— **Щиру подяку П. Т. оборонцеві д-рові С. Шухевичові** за успішну, безкорисну опіку в слідчій тюрмі складають б. політ. вязні: **Тюшка Осип, Мащак Осип, Процюк Юрій.**

— **Щиру подяку Комітетові Допомоги Політ. Вязням** за дбайливу опіку в тюрмі, як також Товаришкам і Товаришам за ношення обідів складають б. політ. вязні: **Тюшка Осип, Мащак Осип, Процюк Юрій.**

— **Ревматизм і подагра.** Як загально відомо, ревматичні терпіння і подагра повстають через недомагання в переміні матерії в наслідок злого складу крови. **Тогаль** здержує нагромадження мочової соли і є дуже доцільно зложений з богато складників, яких спасенне ділання при ревматизмі, подагрі і споріднених терпіннях є загально відоме.

Дописи.

РОГАТИН. **(Як пропадають старо-українські історичні памятки).** У віддаленні 2 км. від Черча над р. Гнилою Липою находиться староКнязівське замчище (де був город) з височезними валами. Зараз за рікою є село Підгороде, в якім також находиться багацько дечого із історичної минувшини: є тут підземні ходи, вали довкола церкви, монастирище, „гора страчення" і т. д.; в цім селі найдено камінного Велеса (він тепер в українській гімназії в Рогатині); с. Підгороде було колись містом, ще залишились сліди давнього ринку і деякі старі каменички. Верх княвівського замчища і доїзд між валами належить до двох селян з Підгородя (пов. Рогатин) О. Сігура і Мих. Муращика (Богачового). Давніше збирали там сіно, а цього року зорали і засіяли яре збіже. Ціле збочище довкола замчища належить до двора (двір є зараз коло замчища) в с. Залипю; двір віднаймив збочище жидови, цей на підзамчі збудував маленьку „гуту" гіпсу, лупає і розсаджує довкола замчища скали і забирає каміння, з якого випалює гіпс (ціла скала є з гіпсяку). При цім по варварськи нищить старе замчище, унікат свого роду, бо рідко де є замчище в такому гарному положенні і з так сильно укріпленими валами на недоступній скалі. З північного сходу знищено висаджуванням скали яку пяту часть замчища, бо каміння вибрано, а все згори запалося і лишилися лише ями і румовище; відслонилося якесь склепіння і біля нього можна знайти багацько ріжних річей з давних часів, деякі річи з дуже гарними орнаментами, але все лише в подрухотаних кусниках. Засунено і завалено румовищем 2 підземні ходи, а при вибирані каміння селяни із Залипя находили ріжні старі монети, також монети чотирогранні, ці гроші — як кажуть — дали дітям бавитися. Тепер під східним валом замчища розпочато розривати скалу і замчище дальше буде обсуватися. Невже нема кому цим заопікуватися?

ПІДГАЙЦІ. (Діточе свято.) Старанням Товариства Охорони дітий і опіки над молодю та Кружка „Рідної Школи" влаштовано дня 27. липня ц. р. діточе свято в якого склад ввійшли діточі хори, деклямації, вправи булавами і прапорцями, та ріжні діточі гри і забави. Всі точки виконали діти з нашого захисту під умілим проводом учительки п. О. Сташинської і вивязалися зі свого завдання як найкраще. Свято закінчено нашим національним гимном, який діти відспівали з великим запалом і ентузіязмом. Дуже милим доповненням програми були національні строї у дівчаток і маленьких хлопчиків як також зі смаком прибрана сцена. Зацікавлення тим святом було дуже велике, про що свідчить по береги заповнена сала Брацького Дому нашим Громадянством, котре кожду точку програми витало грімкими оплесками, а навіть у богатьох з присутних можна було бачити сльози радости і захоплення.

У виконанні програми видно було велику любов учительки до дітей і зрозуміння їх маленьких душечок, як також любов і привязання діточок до учительки, котра тільки завдяки цьому в короткому часі зуміла осягнути так великі успіхи. Згадати належить, що на наше свято прибули також маленькі гості з діточого садку на Веселій Горі, котрі про це свято напевно задержуть у своїй памяти як найкращі спомини. — Один з учасників.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Володимир Скоробогатий, парох Нижнева, помер по довгій і важкій недузі дня 22. липня ц. р. в 63. р. життя а 40. р. священства. Похорони відбулися 25. липня в Нижневі. В. Й. П.

З Окуневських Олена Кульчицька. Дня 29. липня у Городенці померла трагічною смертю Олена з Окуневських Кульчицька, у 30. році життя. Похорони відбулись при численному здвизі народу дня 30. липня 1930. Земля Їй пером!

В дні 1. серпня 1930 р. помер у Львові відомий окуліст і проф. львівського університету **д-р Махек** з причини закаження крови.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 1. п. м. масло експортове 4·50 зол.; десерове 4·40 зол.; літра молока 24 сотиків; літра сметани 1·30 зол.; копа яєць 6·60—6·70 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Замкнений.

Малий Міський Театр:
Субота, 1. серпня, година 8. вечором „Потрійне весілля".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Володарка кохання.
КАСІНО: Тайна кімнати ч. 13. Я хочу на полотно!
КОЛЬОСЕЙ: Нечинне
КОПЕРНИК: Королева волоцюг. Розкіш пімсти.
ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату Кіно зачинене.
МАРУСЕНЬКА: Королева волоцюг. Розкіш пімсти.
ОАЗА: Жінка це гріх.
ПАЛЯС: Шалений князь.
ПАН: Божий бич.
ПАСАЖ: „За кулісами цирку" і звукові додатки.
ПРОМІНЬ: З причини реконструкції замкнено.
СТИЛЕВЕ: Мущина, якому платять. Камінне серце.
ФАТАМОРГАНА: Мадярська рапсодія.
ХИМЕРА: Невідомий батько.
УТІХА: Чортова дочка. Пан вахмайстер на відпустці.

Програма радіо.

Неділя 3. VIII. 1930.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження з Познаня. **Гельсінгфорс** (221,4) 11·90 Музичний поранок. **Ляйпціг** (259) 9·00 Богослуження. **Льондон** (356,3) 16·30 Військовий концерт. **Берлін** (418) 8·15 Раннє Богослуження. **Стокгольм** (436) 11·00 Богослуження. **Рим** (441) 13·30 Радоквінтет. **Лянгенберг** (473) 16·30 Концерт. **Прага** (487) 12·00 Радіоорхестра. **Мілано** (501) 16·30 Музика. **Відень** (516,8) 17·20 Концерт Моцарта. **Мюнхен** (533) 10·00 Богослуження. **Будапешт** (550) 16·00 Концерт. **Москва** (825) 20·00 Веселий вечір. **Харків** (1304) 15·50 Камеральна музика. **Париж** (1725) 20·30 Радіоцирк.

Понеділок 4. VIII. 1930.

Варшава (1411,7) 16·15 Грамофон. плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Концерт тріа. **Льондон** (356,3) 13·00 Балляди. **Берлін** (418) 16·30 Концерт солістів. **Стокгольм** (436) 20·00 Радіоорхестра. **Рим** (441) 17·30 Оперова музика. **Лянгенберг** (473) 16·45 Програма для молоді. **Прага** (487) 12·50 Концерт орхестри. **Мілано** (501) 20·40 Оперетковий вечір. **Відень** (516,3) 20·05 Твори Мендельсона. **Мюнхен** (533) 16·25 Пісні. **Будапешт** (550) 12·05 Концерт. **Харків** (1304) 15·00 Концерт. **Париж** (1725) 16·45 Радіоконцерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр „Кооператива" у Львові. Український Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові:
Східниця:
3. VIII. „Церковна Миш".
Турка н/Стр.
5. VIII. „Паяцик".
6. VIII. „Троянда Стамбулу".
7. VIII. „Церковна Миш".
8. VIII. Ревія: „Раз та добре".
9. VIII. „Барон Кіммель".
10. VIII. „Доллі".
11. VIII. „Медді".
12. VIII. „Ой, не ходи Грицю".

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича. 2341
Веджіж:
3. VIII. „Тітка Карла".
Болехів:
4. VIII. „Шлях до пекла".
5. VIII. „Тітка Карла".
Прийму до хору доброго сопрана і тенора. Зголошення надсилати разом з фотографіями.

Вписи до фахової школи (середного типу) на І. ІІ. і ІІІ рік тревають дальше, учениці які мають укінчених 6 клас гімназ., можуть бути звільнені з предметів загально образуючих. По трех літах мають право приступити до кінцевого іспиту. — Ближчі інформації уділяє Заряд С. С. Василіянок кожного дня у власнім домі при вул. Длугоша ч. 17 у Львові. 2546 3—3

Курс Т-ва „Основа" підготовляючий до вступного іспиту на Політехніку у Львові зачинається дня 6. серпня в год. 9. рано в авлі Академічного Дому. — Управа Курсу. 2571

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

Др. І ІНЖ. СТУДІЇ ВИЖЧІ всіх вид. гум. і техн. на висш. школ. закорд. Вид. пригот. і можл. студ. in absentia (кореспонд.). Просп.: Secrétariat académique (Dpt. 7) Rue Montmartre, 142, Paris. 2534 3—10

ПЯНІНО „Kochkorselta" оказійно продасть „Dom Chopina", Сикстуська 11. Довгоречинцеві сплати. 2563 2—2

ПОШУКУЮ здорової жінки, котра занялася би 2 дітьми і сільським домашним господарством — І. Вовк, учитель, Берест п. Фльоринка, повіт Грибів. 2540 3—3

КОРИСТАЙТЕ ЗІ СПОСІБНОСТИ! Кілька домів з огородами, вільними мешканнями, зараз до продання готівкою вже від 1200 долярів. Лучіться в спілки, забезпечуйте гріш, побільшуйте стан посідання! — **Нова камяниця**, комфорт, чинш 70 долярів місячно, при трамваю, Личаків, ціна вісім, готівка пятьтисяч. — **Нова каменичка** при трамваю, 3 рази покій кухня, чинш 210 зол., 120 сяжнів городу, готівка тисячшістьсот долярів. — **600 сяжнів** парцелі, чудове положення **Ворохта** близько стації, недалеко Пруту, при лісі, тілько 1000 долярів. — **Ігнат. Львів, Куркова 24.** 2543 3—3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 2468

ФОРТЕПЯН „Schmidta" оказійно „Dom Chopina", Сикстуська 11. Довгоречинцеві сплати. 2563 2—2

ПРИЙМУ корепетитора на серпень до уч. VIII. кл. гуман. з польською мовою навчання. — Зголошення під „Корепетитор" до Адміністрації „Діла". 2566 2—2

РИБАЛЬСЬКІ СІТИ англійські „Gundrego" найдешевше продає Жигмонт Бобровський, Варшава, Коперника 14. 2569 1—2

З КІМНАТНІ мешкання з повним комфортом в новій українській камяниці до винайму від 1. вересня. Інформації уділяє: Іван Немчик, вул. Задвірянська ч. 57/І. 2568 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО
бувш. лікар заграничних клінік, специяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг **та лікарської косметики**
ординує від 8—10½, 14—18.
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні.
ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.
2522 Телефон 65—87.

Специяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентгеном.

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ
Д-р Володимир Бабій
ЛЬВІВ, вул. Гетманська ч. 6.
ординує від 9—1 і 3—6.
В місяці серпні лиш у вівтірки і пятниці. Тел. 63—24.
Просвітлювання зубів Рентґеном
2564 2—2

Специяліст венеричних, шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1. **Львів, Асника 1,** ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 1411 Лічення жиляків. 45—?

ЛІКАР
Д-р Й. Бернштайн
ординує
в Раві Руській.
Пересвітлювання Рентґеном.
2567 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.